

บทที่ 5

บทวิเคราะห์

ในบทนี้จะวิเคราะห์ผลการบังคับใช้กฎหมายอาญากับความผิดลหุโทษ ปัญหาในทางสารบัญญัติของบทบัญญัติ เรื่องลหุโทษและปัญหาจากการบัญญัติความผิดลหุโทษ ไว้ในประมวลกฎหมายอาญา เพื่อชี้ให้เห็นว่าการนำมาตราทางอาญามาใช้บังคับกับการกระทำความผิดเล็กน้อยที่ได้บัญญัติให้เป็นลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญาเป็นการใช้กฎหมายอาญาเกินขอบเขตที่เหมาะสม และบทบัญญัติ เรื่องลหุโทษและการบัญญัติความผิดลหุโทษ ไว้ในประมวลกฎหมายอาญาไม่เหมาะสมกับระบบกฎหมายในปัจจุบัน แล้ววิเคราะห์ถึงประเภทความผิดที่เหมาะสมสำหรับการกระทำที่บัญญัติให้เป็นความผิดลหุโทษ ในประมวลกฎหมายอาญา ดังจะกล่าวต่อไปตามลำดับ

วิเคราะห์ผลการบังคับใช้กฎหมายอาญากับความผิดลหุโทษ

จากการศึกษาถึงลักษณะของกฎหมายอาญาและแนวความคิดในการบัญญัติกฎหมายอาญา ได้ชี้ให้เห็นข้อเท็จจริงประการหนึ่งซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องตระหนักว่า กฎหมายอาญาเป็นมาตรการควบคุมสังคมอย่างหนึ่ง และเป็นมาตรการที่รุนแรงที่สุด ทั้งยังก่อให้เกิดความสิ้นเปลืองสูง ไม่ว่าจะในทางเศรษฐกิจหรือสังคม กฎหมายอาญาจึงเป็นมาตรการขั้นสุดท้ายที่จะพึงนำมาใช้ในการควบคุมพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง หลาย ๆ ประเทศได้พยายามที่จะจำกัดการใช้กฎหมายอาญาด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน เช่น การยกเลิกความผิด การกำหนดให้เป็นความผิดประเภทอื่นซึ่งไม่ใช่ความผิดอาญา และการกำหนดวิธีดำเนินการให้ต่างไปจากการดำเนินคดีอาญาโดยปกติ เป็นต้น

การกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายอาญาเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่นักปรัชญาและนักนิติศาสตร์ได้นำเสนอเพื่อลดการใช้กฎหมายอาญาและกำหนดบทบาทหรือขอบเขตที่เหมาะสมในการใช้กฎหมายอาญา ผลจากการศึกษาพบว่า ข้อพิจารณาหรือเงื่อนไขที่ได้รับการยอมรับว่าควรใช้ในการกำหนดให้การกระทำใดการกระทำหนึ่งเป็นความผิดอาญา ประกอบด้วย

1. การผิดต่อศีลธรรม

โดยเหตุที่การมีข้อควรตำหนิในทางศีลธรรมจากชุมชนอย่างรุนแรงและเป็นทางการ เป็นลักษณะพื้นฐานและเป็นสิ่งที่แยกสภาพบังคับทางอาญาออกจากสภาพบังคับของกฎหมายประเภทอื่น¹ ดังนั้น ในการกำหนดให้การกระทำใดเป็นความผิดอาญา อย่างน้อยที่สุด เงื่อนไขที่ใช้ในเบื้องต้นควรมีความสอดคล้องกับลักษณะพื้นฐานเฉพาะของความผิดอาญา² การกระทำนั้นจึงควรต้องเป็นการกระทำที่มีข้อควรตำหนิในทางศีลธรรมอย่างรุนแรง การใช้เงื่อนไขหรือปัจจัยนี้เป็นพื้นฐานในการกำหนดความผิดจะเป็นการสร้างความปลอดภัยให้กับการบังคับใช้บทบัญญัตินั้น ๆ ทั้งในความรู้สึกของสาธารณชนและเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย³

2. ภัยอันตราย

สิ่งที่ควรจะนำมาเป็นข้อพิจารณาในประการต่อมาคือ ภัยอันตรายอันอาจเกิดจากการกระทำนั้น การใช้เงื่อนไขในข้อนี้มิใช่ใช้เพื่อพิจารณาว่าการกระทำดังกล่าวจะก่อให้เกิดภัยอันตรายหรือไม่ เนื่องจากการกระทำทุกอย่างสามารถหาเหตุผลมาสนับสนุนได้ว่ามีภาวะเสี่ยงภัยอยู่ในตัวทั้งนั้น การใช้เงื่อนไขนี้ควรใช้เพื่อประเมินหรือชี้หน้าน้ำหนักถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการบัญญัติหรือไม่บัญญัติให้การกระทำนั้นเป็นความผิดอาญา⁴ ดังนั้น สิ่งที่ต้องพิจารณาจึงได้แก่ความสำคัญของภัยอันตรายและความใกล้ชิดของภัยอันตรายที่ต้องการจะป้องกันกับการกระทำที่จะกำหนดให้

¹Henry M. Hart, Jr., "The aims of the criminal law," in Criminal law : theory and process, Joseph Goldstein, Alan M. Dershowitz and Richard D. Schwartz (New York : The Free Press, 1974), pp. 64-65.

²Herbert L. Packer, The limits of the criminal sanction (Standford, CA. : Standford University Press, 1968), p. 262.

³Ibid., p. 262.

⁴Ibid., pp. 266 - 267.

เป็นความผิดอาญา โอกาสส่วนน้อยที่จะเกิดภัยอันตราย เช่นว่าจากการกระทำนั้น ตลอดจนความสำคัญขอเสรีภาพในการกระทำหรือสิทธิในการตัดสินใจของปัจเจกบุคคลต่อการกระทำดังกล่าว⁵

ในการกำหนดให้การกระทำใดก็ตามเป็นความผิดอาญา การกระทำนั้นควรเป็นการกระทำที่คุกคามต่อประโยชน์อันสำคัญของสังคม จนผู้บัญญัติกฎหมายเต็มใจที่จะใช้โทษอาญากับการกระทำนั้น และมุ่งหวังที่จะให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาใช้ทรัพยากรของตนไปกับการบังคับใช้กฎหมายนั้น และควรเป็นการกระทำที่มีความใกล้ชิดกับภัยอันตรายที่ต้องการจะป้องกัน เพราะยิ่งการกระทำนั้นมีความห่างไกลจากภัยอันตรายมากเท่าไร การบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้เกิดผลตามต้องการก็จะยากขึ้นเท่านั้น และการบัญญัติกฎหมายอาญาโดยไม่พิจารณาให้รอบคอบในการคัดเลือกการกระทำที่กำหนดให้เป็นความผิด ยังจะมีผลทำให้มลทินหรือตราบาปที่ติดอยู่กับการเป็นความผิดอาญาลดน้อยลง นอกจากนี้ การห้ามกระทำการดังกล่าวยังต้องไม่เป็นการจำกัดเสรีภาพในการกระทำจนเกินสมควร⁶

3. ผลที่อาจได้รับ

ในประการต่อมา สิ่งที่ต้องพิจารณาคือ ผลจากการกำหนดให้การกระทำนั้นเป็นความผิดอาญา โดยต้องศึกษาทั้งผลดีและผลเสีย⁷ ในส่วนของผลดีนั้นเมื่อคำนึงถึงว่ากฎหมายอาญาเป็นมาตรการอย่างหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เพื่อตอบสนองความมุ่งหมายของสังคมบางประการ ประโยชน์

⁵Ibid., p. 271 ; Richard S. Frase, "Criminalization and decriminalization," Encyclopedia of crime and justice 2 (1983) : 448.

⁶Herbert L. Packer, The limits of the criminal sanction, pp. 271 - 273.

⁷"Report of the working groups of experts on the preparation for section II of the Fifth United Nations Congress on the prevention of crime and the treatment of offenders," International Review of Criminal Policy No. 33 (1977) : 83.

หรือผลดีที่จะเกิดขึ้นจากการบัญญัติกฎหมายอาญาก็คือ การบรรลุถึงความมุ่งหมายที่ต้องการ ความมุ่งหมายของความผิดอาญาในเบื้องต้นคือ การรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมโดยผ่านกระบวนการช่มชู้ด้วยโทษและการลงโทษ หรือการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด เพื่อลดการกระทำที่ไม่เป็นที่พึงปรารถนา และส่งเสริมการกระทำที่เป็นที่พึงปรารถนาของสังคม⁸ และเมื่อพิจารณาถึงการบัญญัติความผิดอาญาในแต่ละความผิดโดยเฉพาะ ความมุ่งหมายคือการห้ามกระทำการดังกล่าว⁹ ดังนั้นประโยชน์ที่จะได้รับจากการบัญญัติความผิดนั้น คือความสำเร็จในการป้องกันมิให้มีการกระทำดังกล่าว และกษัตริย์อันอาจเกิดจากการกระทำนั้น ซึ่งหมายถึงว่าต้องศึกษาถึงโอกาสหรือความเป็นไปได้ที่จะประสบความสำเร็จที่ว่านี้ เพื่อเปรียบเทียบกับผลเสียต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ทั้งในทางหลักการและในทางปฏิบัติ¹⁰ ทั้งนี้ ในการตัดสินใจใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเข้าจัดการกับการกระทำใด ควรต้องคำนึงด้วยว่าจะไม่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคมจนเกินกว่าจะยอมรับได้¹¹

⁸Henry, M. Hart, Jr., "The aims of the criminal law," in Crime, law, and society, ed. Abraham S. Goldstein and Joseph Goldstein, p. 66.

⁹H.L. A. Hart, "Prolegomenon to the principles of punishment, in Punishment and responsibility (London, 1968), p. 6, quoted in Herbert L. Packer, The limits of the criminal sanction, p. 19

¹⁰Herbert L. Packer, The limits of the criminal sanction, p. 250.

¹¹"Report of the working group of experts on the preparation for section II of the Fifth United Nations Congress on the prevention of crime and the treatment of offenders," International Review of Criminal Policy No 33 : 83.

4. มาตรการอื่นที่อาจนำมาใช้

ข้อพิจารณาอีกประการหนึ่งในการกำหนดให้การกระทำใดเป็นความผิดอาญา คือ ในการควบคุมการกระทำนั้น มีมาตรการควบคุมอย่างอื่นหรือไม่ ที่สามารถนำมาใช้ได้ผลอย่างเดียวกับกฎหมายอาญา หรือดีกว่า หรือสามารถลดหรือหลีกเลี่ยงผลเสียต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการใช้กฎหมายอาญาได้ สำหรับการกระทำบางอย่าง เช่น พฤติกรรมที่มีความรุนแรง อาจจำเป็นต้องใช้กฎหมายอาญาเข้าจัดการ แต่สำหรับการกระทำบางอย่างอาจมีความจำเป็นที่จะต้องใช้กฎหมายอาญาเพียงบางส่วน หรือในบางขั้นตอนของการควบคุมเท่านั้น ไม่จำเป็นที่จะต้องใช้กระบวนการทางอาญาในการควบคุมการกระทำนั้นทั้งหมด เช่น อาจจำเป็นต้องให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจในการจับกุมผู้กระทำความผิด แต่ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้โทษทางอาญากับการกระทำนั้น¹² และสำหรับการกระทำบางอย่างหลังจากประเมินผลดีผลเสียต่าง ๆ อย่างรอบคอบแล้ว อาจจำเป็นต้องยอมรับว่าวิธีการที่ดีที่สุดสำหรับการกระทำนั้นคือการไม่ใช้มาตรการทางกฎหมายใด ๆ เลย¹³

5. การจัดสรรทรัพยากร

พฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากปกติสถาน (norm) ในแต่ละสังคมมีอยู่เป็นจำนวนมาก พฤติกรรมเหล่านี้มีความร้ายแรงมากน้อยต่างกัน และความอดทนที่สังคมมีต่อพฤติกรรมเหล่านี้ก็ต่างกัน ปัญหาในการควบคุมพฤติกรรมแต่ละอย่างมิได้มีเพียงแต่การเลือกใช้มาตรการที่เหมาะสมเท่านั้น แต่ยังต้องคำนึงถึงทรัพยากรต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการควบคุมด้วย การนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ในการอย่างหนึ่ง เท่ากับเป็นการสูญเสียโอกาสที่จะใช้ทรัพยากรจำนวนเดียวกันนั้น กับกิจการอื่น โดยเหตุที่ทรัพยากรทุกอย่างมีจำกัด ในการจัดสรรจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดลำดับความ

¹² Richard S. Frase, "Criminalization and decriminalization,"

2 : 448.

¹³ Herbert L. Packer, The limits of the criminal sanction,

pp. 258 - 259.

สำคัญของกิจกรรม¹⁴ เพื่อประโยชน์สูงสุดในการใช้ทรัพยากร ดังนั้น ข้อพิจารณาอีกประการหนึ่งในการกำหนดความผิดอาญาคือ ต้องพิจารณาว่าทรัพยากรที่จะนำมาใช้ในการบังคับใช้กฎหมายนั้น จะก่อประโยชน์ได้มากกว่าหรือไม่ ถ้านำไปใช้ในการควบคุมพฤติกรรมอื่น หรือในกิจกรรมอื่นของสังคมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย ไม่ว่าจะ เป็นกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่นใด¹⁵

6. ผลจากการยกเลิกความผิด

ประเด็นสุดท้ายที่พึงพิจารณา คือ ในกรณีที่การกระทำนั้นเคยมีกฎหมายกำหนดว่าเป็นความผิด หากจะมีการยกเลิกกฎหมายดังกล่าว จะก่อให้เกิดผลอย่างไร ข้อเสนอให้ยกเลิกความผิดหรือข้อห้ามใด ๆ มักจะได้รับการโต้แย้งว่าจะเป็นการส่งเสริมให้มีการกระทำนั้น ๆ มากขึ้น หรืออย่างน้อยที่สุดก็ในช่วงเวลาสั้น ๆ หลังจากการยกเลิกกฎหมายดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตาม เคยมีการศึกษาพบว่า ไม่ปรากฏว่ามีผลในทางลบเกิดขึ้นจากการยกเลิกความผิด ยิ่งไปกว่านั้น ยังพบว่า บ่อยครั้งที่มาตรการอื่นที่นำมาใช้ควบคุมการกระทำใดการกระทำหนึ่งแทนกฎหมายอาญามีประสิทธิภาพดีกว่ากฎหมายอาญาที่ไม่เคยมีการบังคับใช้¹⁶ และที่สำคัญคือ การดำรงอยู่ หรือการมีอยู่ของบทกฎหมายใดไม่ควรจะกลายเป็นข้ออ้างที่แสดงถึงการมีผลใช้บังคับ (validity) ของบทกฎหมายนั้น¹⁷

¹⁴Ibid., pp. 259 - 260.

¹⁵Richard S. Frase, "Criminalization and decriminalization," 2 : 449.

¹⁶"Report of the working group of experts on the preparation for section II of the Fifth United Nations Congress on the prevention of crime and the treatment of offenders," International Review of Criminal Policy No 33 : 83.

¹⁷Richard S. Frase, "Criminalization and decriminalization," 2 : 449.

เมื่อนำหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นมาพิจารณากับการบังคับใช้กฎหมายอาญากับการกระทำต่าง ๆ ที่บัญญัติให้เป็นลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญาแล้ว พบว่า มีความไม่สอดคล้องกับเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เป็นข้อควรพิจารณาในการบัญญัติกฎหมายอาญาในประเด็นดังนี้

1. การผิดต่อศีลธรรม

การมีข้อควรตำหนิในทางศีลธรรมจากชุมชนอย่างรุนแรงและเป็นทางการเป็นลักษณะพื้นฐาน และเป็นลักษณะเฉพาะซึ่งแยกสภาพบังคับทางอาญาออกจากสภาพบังคับของกฎหมายประเภทอื่น การกระทำต่าง ๆ ที่นำมาบัญญัติให้เป็นความผิดลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญา แม้อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการกระทำที่มีข้อควรตำหนิในทางศีลธรรมอยู่บ้าง แต่ไม่รุนแรง ดังจะเห็นได้จากลักษณะของการกระทำ และการมีบทบัญญัติหลายประการ ที่แสดงถึงการให้อภัยของสังคมต่อการกระทำเหล่านั้น และโดยเหตุที่ประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดให้การกระทำความผิดลหุโทษแม้กระทำโดย ไม่มีเจตนาก็เป็นความผิด จึงทำให้การกระทำอันเป็นความผิดลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญาขาดเงื่อนไขในเรื่องความน่าตำหนิในทางศีลธรรม อันเป็นลักษณะสำคัญของการเป็นความผิดอาญา

2. ภัยอันตราย

ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นว่าการพิจารณาถึงภัยอันตรายอันอาจเกิดจากการกระทำนั้น เป็นการพิจารณาเพื่อประเมิน หรือชี้แจงน้ำหนักถึงผลดีผลเสียอันอาจเกิดขึ้นจากการบัญญัติให้การกระทำนั้น เป็นความผิด ประเด็นที่ต้องพิจารณาจึง ได้แก่ ความสำคัญของภัยอันตรายที่ต้องการจะป้องกันและความใกล้ชิดระหว่างการกระทำกับภัยอันตรายนั้น

ภัยอันตรายอันอาจเกิดจากการกระทำที่บัญญัติให้เป็นความผิดลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญา เป็นภัยอันตรายชนิดเดียวกันกับที่อาจเกิดจากการกระทำที่บัญญัติให้เป็นความผิดในภาคความผิดของประมวลกฎหมายอาญา และมีทั้งการกระทำที่เป็นการประทุษร้ายต่อภัยอันตรายที่ต้องการจะป้องกัน และการกระทำที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อภัยอันตรายที่ต้องการจะป้องกัน เช่น เดียวกันทั้งในภาคความผิดและภาคลหุโทษ แต่การกระทำที่เป็นความผิดในภาคลหุโทษ ไม่ใช่การกระทำที่รุนแรงและมีความสำคัญจนถึงขนาดที่บัญญัติกฎหมายจะเต็มใจใช้โทษอาญาที่แท้จริง และใช้กระบวนการทางอาญาที่เคร่งครัดกับการกระทำเหล่านั้น

ความผิดในภาคลหุโทษหลายความผิดเป็นการกระทำที่เล็กน้อย และ ไม่มีความสำคัญจนถึงขนาดที่ผู้บัญญัติกฎหมายจะเต็มใจใช้โทษทางอาญาที่แท้จริงกับการกระทำนั้น ความผิดที่ว่านี้ได้แก่ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 367 มาตรา 369 มาตรา 370 มาตรา 371 มาตรา 372 มาตรา 373 มาตรา 375 มาตรา 378 มาตรา 385 มาตรา 386 มาตรา 387 มาตรา 388 มาตรา 395 และ มาตรา 396 โทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดเหล่านี้คือโทษปรับ ซึ่งเป็นโทษที่ไม่ก่อให้เกิดผลในด้านการลดสถานะทางสังคมของผู้ต้องโทษหรือก่อให้เกิดมลทินทางอาญา

ส่วนความผิดอื่น ๆ นอกจากนี้อันได้แก่ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 368 มาตรา 374 มาตรา 376 มาตรา 377 มาตรา 379 มาตรา 380 มาตรา 381 มาตรา 382 มาตรา 383 มาตรา 384 มาตรา 389 มาตรา 390 มาตรา 391 มาตรา 392 มาตรา 393 มาตรา 394 มาตรา 397 และมาตรา 398 นั้น แม้จะมีการกำหนดโทษจำคุกไว้ด้วย แต่กระบวนการในการบังคับใช้กฎหมายได้กำหนดไว้ต่างจากการดำเนินคดีอาญาโดยปกติ กล่าวคือ ได้กำหนดให้ความผิดลหุโทษเป็นความผิดที่เปรียบเทียบปรับได้คดีจึงสิ้นสุดลงได้เพียงในชั้นเจ้าพนักงาน โดยไม่จำเป็นต้องใช้กระบวนการพิจารณาที่เคร่งครัดเช่นเดียวกับคดีอาญาโดยทั่วไป จึงเห็นได้ว่าความผิดเหล่านี้แม้จะได้กำหนดโทษจำคุกไว้ด้วย แต่ก็มีโทษความผิดที่ร้ายแรงหรือสำคัญพอที่ผู้บัญญัติกฎหมายจะเห็นว่าสมควรใช้กระบวนการบังคับใช้กฎหมายอาญานั้นแท้จริง

3. ผลที่อาจได้รับ

ผลดี

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการบัญญัติความผิด คือ ความเป็นไปได้ที่จะบรรลุมัตถุประสงค์ของการบัญญัติความผิด การบังคับใช้กฎหมายอาญานั้นมีวัตถุประสงค์คือการป้องกันสังคม โดยผ่านกระบวนการข่มขู่ด้วยโทษและการลงโทษหรือการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด เพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำต่าง ๆ ที่ห้ามและกษัยอันตรายอันอาจเกิดจากการกระทำนั้น การจะบรรลุมัตถุประสงค์นี้ได้ปริมาณโทษจะต้องมากพอ แต่ต้องไม่เกินกว่าที่จำเป็นในการบรรลุผลในการป้องกันและการกระทำ ความผิด และการลงโทษจะต้องมีความแน่นอนและรวดเร็ว ซึ่งโทษที่กำหนดไว้เพื่อการนี้สำหรับความผิดลหุโทษคือ โทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือ โทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับไม่เกินอัตราดังกล่าว

ในส่วนของโทษจำคุกนั้นเป็นโทษจำคุกระยะสั้น ซึ่งได้รับการทวงตั้งเป็นอย่างมากที่ไม่สมควรใช้ เนื่องจากไม่เป็นที่แน่นอนว่าได้ตอบสนองวัตถุประสงค์ในการลงโทษในด้านใด และยังก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี เนื่องจากระยะเวลาจำคุกสั้นเกินกว่าที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นคนดี แต่ก็นานพอที่จะตัดเขาออกจากหน้าที่การงานและครอบครัวได้ และสิ่งหนึ่งที่จะติดตัวเขาตลอดไปไม่ว่าระยะเวลาในการจำคุกจะสั้นเพียงใดก็ตาม คือ การถูกตราหน้าว่าเคยเป็นผู้ต้องโทษ อันมีผลต่อการกลับคืนเข้าสู่สังคมและการดำเนินชีวิตต่อไปในสังคมของบุคคลผู้นั้น

ส่วนโทษปรับนั้น แม้จะเป็นโทษที่นิยมใช้สำหรับการกระทำความผิดเล็กน้อย และถูกนำมาใช้แทนโทษจำคุกระยะสั้น แต่โดยเหตุที่ลักษณะของการลงโทษเป็นการบังคับเอากับเงิน ซึ่งค่าเปลี่ยนแปลงไปตามภาวะเศรษฐกิจ อัตราค่าปรับที่กำหนดไว้ในกฎหมายถ้ากำหนดไว้ต่ำมาก ๆ จะไม่มีผลในด้านป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดและไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แต่ประการใด ค่าปรับที่ได้กำหนดไว้สำหรับความผิดลหุโทษแต่ละฐาน ได้กำหนดไว้แต่เมื่อครั้งประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา นับเป็นเวลากว่าสามสิบปีมาแล้ว เมื่อคำนึงถึงภาวะทางเศรษฐกิจ และค่าของเงินในปัจจุบันที่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เป็นอันมาก จึงมีความเป็นไปได้มากกว่าอัตราค่าปรับที่กำหนดไว้จะไม่ใช้ปริมาณโทษที่เหมาะสมกับการกระทำที่ได้บัญญัติให้เป็นความผิดหรือให้ผลในด้านกระทำให้คนกลัวโทษและยับยั้งไม่กล้าทำผิดได้ในปัจจุบัน¹⁸

ในด้านของความแน่นอนในการลงโทษซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้การบัญญัติกฎหมายบรรลุดัตุประสงค์ที่ต้องการ พบว่า สำหรับความผิดลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญา ถ้าพิจารณาจากตัวเลขสถิติการเกิดของคดีและการจับผู้กระทำความผิดของกรมตำรวจจะพบว่า สามารถจับตัวผู้กระทำความผิดได้กว่า 99% ของจำนวนคดีเกิด¹⁹ แต่อย่างไรก็ตาม การกระทำอันเป็นความผิด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁸ มีความผิดตามกฎหมายหลายฉบับที่ได้รับการแก้ไขหรือบัญญัติขึ้นใหม่ และอัตราค่าปรับถูกกำหนดให้สูงขึ้น โปรดดูตัวอย่างในหัวข้อปัญหาจากบทบัญญัติ เรื่องลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญา

¹⁹ ตามสถิติคดีอาญาของกรมตำรวจ ในปี พ.ศ. 2528 เกิดความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา 85,522 ราย จับได้ 85,500 ราย พ.ศ. 2529 เกิด 76,020 ราย จับได้ 76,004 ราย พ.ศ. 2530 เกิด 80,629 ราย จับได้ 80,559 ราย พ.ศ. 2531 เกิด 90,436 ราย จับได้ 90,349 ราย พ.ศ. 2532 เกิด 91,180 ราย จับได้ 91,151 ราย

ลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญาที่หลุดพ้นจากการถูกดำเนินการตามกฎหมาย ยังสามารถสังเกตเห็นได้โดยง่ายและอย่างชัดเจน จึงเชื่อได้ว่าจะมีการกระทำความผิดเหล่านี้อีกเป็นจำนวนมากที่ไม่ปรากฏอยู่ในรายงานของทางราชการ และรอดพ้นจากการถูกดำเนินการตามกฎหมาย²⁰

ดังนั้น เมื่อพิจารณาตามแนวคิดในเรื่องการใช้โทษเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดซึ่งเน้นในเรื่องปริมาณโทษและความแน่นอนในการลงโทษ ประโยชน์ที่จะได้รับจากการบัญญัติให้การกระทำต่าง ๆ ในภาคลหุโทษของประมวลกฎหมายอาญา เป็นความผิดอาญา จึงมีความเป็นไปได้ไม่น้อย

ผลเสีย

นอกจากการบรรลุวัตถุประสงค์ในการบัญญัติความผิดลหุโทษจะมีความเป็นไปได้น้อยแล้ว ในทางตรงกันข้าม การบังคับใช้กฎหมายอาญากับความผิดลหุโทษ ยังอาจก่อให้เกิดผลเสียขึ้นได้หลายประการ ดังนี้

ก) เป็นการทำให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งโดยปกติมีภาระงานที่มากเกินกำลังอยู่แล้ว ต้องรับภาระกับคดีเล็กๆ น้อย ๆ การนำทรัพยากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามาใช้กับความผิดลหุโทษจึงเป็นการสูญเสียโอกาสที่จะใช้ทรัพยากรจำนวนเดียวกันนี้ไปใช้กับความผิดอื่นที่มีความสำคัญมากกว่า และนอกจากนี้ยังเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยและผิดพลาด เนื่องจากเจ้าพนักงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นเจ้าพนักงานที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน ได้รับการศึกษาและฝึกอบรมมาต่างกับเจ้าพนักงานประเภทอื่น

²⁰ จากการวิจัยของสมนึก ชีชวาลย์ นักวิจัยประจำสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรื่อง "ค่านิยมและพฤติกรรมการควบคุมทางสังคมของชุมชนที่อยู่ใกล้และห่างไกล ศูนย์กลางความเจริญ : ศึกษากรณีเมืองหลักเชียงใหม่" ซึ่งศึกษาชุมชน 3 แห่งในพื้นที่อำเภอแม่แจ่ม อำเภอสันป่าตอง และอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในระหว่าง พ.ศ. 2531 - 2532 พบว่า การกระทำความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เป็นประสพการณ์ในชีวิตประจำวันของชุมชน เช่น การทะเลาะเบาะแว้งระหว่างเพื่อนบ้าน มักจะใช้วิธีการไกล่เกลี่ยโดยผู้นำชุมชน ดังนั้น ข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดจึงจะไม่ถูกรายงานหรือบันทึกเป็นสถิติของทางราชการแต่อย่างใด

ข) ในสภาพที่ทรัพยากรของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีจำกัด และอยู่ในภาวะงานเกินกำลัง การดำเนินการกับการกระทำความผิดลหุโทษอย่างจริงจังจึงเป็นไปได้ยาก จึงเท่ากับว่าการบัญญัติกฎหมายเป็นเพียงการหลอกลวง และก่อให้เกิดความเข้าใจผิดว่าปัญหาอันเกิดจากการกระทำต่าง ๆ ที่นำมาบัญญัติเป็นความผิดได้รับการแก้ไขหรือป้องกันแล้ว ทั้งที่ไม่มีการดำเนินการในความเป็นจริง และทำให้ขาดแรงผลักดันที่จะแสวงหามาตรการอย่างอื่นที่มีประสิทธิภาพดีกว่ามาใช้แทน

ค) กฎหมายที่บัญญัติขึ้น โดยไม่มีการบังคับใช้อย่างจริงจังจึงมีผลทำให้ความเคารพกฎหมายของประชาชนลดลง²¹ เป็นการสร้างนิสัยละเมิดกฎหมายให้แก่ประชาชนโดยไม่จำเป็น²² และเมื่อมีการบังคับใช้กฎหมายนั้นกับผู้กระทำความผิดรายใดรายหนึ่ง ย่อมเท่ากับเป็นการเลือกปฏิบัติ อันเป็นการทำลายหลักความเสมอภาคตามกฎหมาย และกฎหมายเช่นนี้ยังเป็นช่องทางให้เจ้าพนักงานทุจริตประพฤติมิชอบ ซึ่งจะส่งผลต่อมา ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกต่อต้านเกลียดชังและปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือต่อเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ง) เนื่องจากลหุโทษเป็นการกระทำที่ขาดเงื่อนไขในเรื่องการมีข้อควรตำหนิในทางศีลธรรมจากชุมชนอย่างรุนแรง ซึ่งเงื่อนไขในข้อนี้ เป็นลักษณะพื้นฐานที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวของความผิดอาญา การบัญญัติให้ความผิดเช่นนี้ เป็นความผิดอาญาจึงมีผลทำให้ความเข้าใจในคำว่า "ความผิดอาญา" ขาดความชัดเจน และผิดเพี้ยนเบี่ยงเบนไปจากที่ควรจะเป็น อันจะเป็นเหตุให้เกิดการนำเอาโทษจำคุก ไปใช้ในทางที่ผิด

²¹ ตัวอย่างเช่น คำกล่าวที่ว่า "ลูกค้ามาติดต่อทำป้ายโฆษณา ผมจะบอกลูกค้าที่กล้า ๆ กลัว ๆ กฎหมายไปเลยว่า ติดไปเถอะ ผิดกฎกระทรวงก็ช่างมัน ถ้ามีแต่ขออนุญาตกับเขตก็ไม่ได้ ติดป้ายสักที เอาอย่างนี้ดีกว่า ถึงวันนี้ยังไม่มีใครถูกสั่งให้รื้อป้ายเถื่อนสักราย อย่างดีก็ถูกปรับครั้งเดียวแล้วเลิกกัน" ใน "กฎกระทรวงควบคุมป้าย ดาบนีไว้คมจริงหรือ," ประชาชาติธุรกิจ (17 - 19 มกราคม 2534).

²² นิธิ เอียวศรีวงศ์, "กฎหมายที่ไม่บังคับใช้," มติชน (29 พฤศจิกายน 2535) : 8.

4. มาตรการอื่นที่อาจนำมาใช้แทนได้

การกระทำที่นำมาบัญญัติให้เป็นความผิดลหุโทษมีหลายความผิด ซึ่งมาตรการบังคับทางอาญาที่กำหนดไว้ไม่เหมาะสมกับลักษณะของการกระทำหรือภัยอันตรายที่ต้องการจะป้องกัน เช่น การกำหนดโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาทสำหรับการทำให้ทางระบายน้ำ ร่องน้ำ หรือท่อระบายของโสโครกอันเป็นสิ่งสาธารณะเกิดขัดข้องหรือไม่สะดวก ตามมาตรา 375 การเสกสุราหรือของเมาอย่างอื่นอันเป็นเหตุให้ตนเมา ประพฤติวุ่นวายหรือครองสติไม่ได้ขณะอยู่ในถนนสาธารณะ หรือสาธารณสถานตามมาตรา 378 การกีดขวางทางสาธารณะโดยไม่ได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมาย จนอาจเป็นอุปสรรคต่อความปลอดภัยหรือความสะดวกในการจราจรตามมาตรา 385 การทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจเน่าเหม็นในหรือริมทางสาธารณะตามมาตรา 396 เป็นต้น การกระทำต่าง ๆ เหล่านี้สามารถใช้มาตรการทางการบริหารปกครองแทนได้ เช่น การให้อำนาจเจ้าพนักงานออกคำสั่งให้ระทำการหรือไม่ให้ระทำการใด ดังเช่นที่พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 มาตรา 11 ให้อำนาจเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ปลด รื้อ ถอน ขุด ลบ หรือล้าง ข้อความหรือภาพโดยคิดค่าใช้จ่ายจากผู้กระทำความผิดตามที่ได้ใช้จ่ายไปจริง และมาตรา 23 ให้อำนาจเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่สั่งให้ขนย้ายวัตถุไปให้พ้นทางน้ำ และแก้ไขทางน้ำกลับสู่สภาพเดิม เป็นต้น

5. การจัดสรรทรัพยากร

จากการศึกษาถึงสภาพทั่วไปของการบังคับใช้กฎหมายอาญาในประเทศไทย พบว่าปัญหาอาชญากรรมรุนแรงยังเป็นปัญหาอันสำคัญในสังคมไทย ทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการป้องกันอาชญากรรมเหล่านี้เป็นทรัพยากรจำนวนเดียวกับที่ใช้ในการบังคับใช้ความผิดลหุโทษ และในการพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของความผิดต่าง ๆ เพื่อจัดสรรการใช้ทรัพยากร หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ให้ความสำคัญกับอาชญากรรมพื้นฐานที่มีความรุนแรง เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตาย ปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ วางเพลิง ทำร้ายร่างกาย ช่มชู้ ลักทรัพย์ รับของโจร เป็นลำดับต้น ซึ่งเมื่อเทียบกับความผิดเหล่านี้แล้ว เป็นที่เห็นได้ว่าความผิดลหุโทษมีความสำคัญน้อยกว่ามาก การนำทรัพยากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามาใช้บังคับความผิดลหุโทษจึงไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

6. ผลจากการยกเลิกความผิด

การยกเลิกความผิดลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญา อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงว่าจะเกิดการกระทำนั้น ๆ มากขึ้น เนื่องจากปราศจากการชู้ด้วยโทษและการลงโทษทางอาญา แต่เมื่อพิจารณาถึงผลของการวิเคราะห์ที่ว่า โอกาสหรือความเป็นไปได้ที่โทษสำหรับความผิดลหุโทษจะประสบความสำเร็จในการป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดหรือภัยอันตรายอันอาจเกิดจากการกระทำความผิดมีอยู่น้อย ความเสี่ยงว่าจะเกิดการกระทำความผิดมากขึ้นเนื่องจากมีการยกเลิกความผิดก็น่ามีน้อยเช่นกัน แต่เนื่องจากความผิดลหุโทษมีการกระทำความผิดหลายอย่างมีลักษณะต่างกัน ความผิดบางอย่างโดยลักษณะเป็นความผิดเล็กน้อยจนไม่สมควรที่จะถูกประณามว่าเป็นความผิดอาญา ควรบังคับกันด้วยมาตรการทางแพ่ง ความผิดในลักษณะเช่นนี้ถ้าจะยกเลิกได้โดยไม่ก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี ความผิดที่ว่านี้คือ ความผิดตามมาตรา 394 และมาตรา 395 ความผิดบางอย่างเป็นความผิดที่ไม่เหมาะสมกับกาลสมัยและล่วงพ้นความต้องการก็น่าจะยกเลิกได้โดยไม่เกิดผลเสียเช่นกัน ความผิดที่ว่านี้ถือความผิดตาม มาตรา 374 ซึ่งมีเค้ามูลมาจากกฎหมายเก่าของไทย คือประกาศ จ.ศ. 1105 กำหนดให้ราษฎรมีหน้าที่ช่วยจับโจรผู้ร้าย²³ ซึ่งเป็นความจำเป็นตามยุคสมัย แต่ในปัจจุบันการบัญญัติความผิดนี้เป็นการนำกฎหมายมาบังคับให้คนมีศีลธรรม ซึ่งได้รับการทวงตังเป็นอย่างมาก ประกอบกับปัญหาการแพร่ระบาดของโรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง และการใช้กลอุบายในการก่ออาชญากรรม ได้เพิ่มความซับซ้อนมากขึ้นการยกเลิกบทบัญญัติ

²³ คณะกรรมการกฤษฎีกา, "บันทึกเรื่องหน้าที่ของราษฎรที่จะต้องช่วยเหลือผู้อื่นในการจับกุมผู้กระทำความผิดอาญา" มีนาคม 2482. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ไมโครฟิล์ม AC 19/10 ปอ. 13 ปรากฏข้อความว่า "หน้าที่ของราษฎรที่จะต้องช่วยเหลือผู้อื่นในการจับกุมผู้กระทำความผิดอาญาดังที่บัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 ข้อ 9 ความว่า "ผู้ใดเห็นผู้อื่นตกอยู่ในที่ใกล้มรณภัย ถ้ามันอาจจะช่วยได้โดยไม่ควรเกรงอันตรายแก่ตัวมันเอง แลมันมิช่วยไว้ทำนว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษขึ้น 2" นั้น บทบัญญัตินี้ความจริงได้มีมูลรากฐานเดิมมาจากกฎหมายเก่าของไทยเรา ดังจะเห็นได้จากพระราชกำหนดที่ได้ประกาศใช้ในปี จ.ศ. 1105 ซึ่งมีใจความว่า "ถ้าอ้ายผู้ร้ายปล้นในกรุงนอกกรุง ให้ชาวบ้านซึ่งอยู่เรือนใกล้เคียงใน 3 เส้น 15 วา ช่วยกันรบพุ่งจับกุมเอาตัวอ้ายผู้ร้ายให้จงได้..." "

ที่บังคับให้ช่วยผู้ตกอยู่ในอันตรายแห่งชีวิต จึงน่าจะเหมาะสมกับกาลสมัย และก่อให้เกิดผลดีมากกว่าผลเสีย ความผิดบางอย่างมีลักษณะที่ชี้ให้เห็นว่าสามารถนำมาตรการบังคับอย่างอื่นมาใช้แทนโทษอาญาน่าจะให้ผลที่ดีกว่า ซึ่งได้แก่ความผิดตาม มาตรา 367 มาตรา 369 มาตรา 370 มาตรา 371 มาตรา 372 มาตรา 373 มาตรา 374 มาตรา 375 มาตรา 376 มาตรา 377 มาตรา 378 มาตรา 379 มาตรา 380 มาตรา 381 มาตรา 382 มาตรา 383 มาตรา 384 มาตรา 385 มาตรา 386 มาตรา 387 มาตรา 388 มาตรา 389 มาตรา 396 และมาตรา 397 การยกเลิกความผิดเหล่านี้แล้วกำหนดให้เป็นความผิดที่มีโทษทางบริหารน่าจะให้ผลดีมากกว่า แต่การยกเลิกความผิดบางอย่างอาจก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี ดังเช่นความผิดตามมาตรา 368 ซึ่งโดยลักษณะของความผิดไม่สามารถใช้มาตรการบังคับประเภทอื่นได้ จำเป็นต้องใช้มาตรการทางอาญา นอกจากนี้ยังมีความผิดบางอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับความผิดในภาคความผิด ยากที่เจ้าพนักงานในระดับต้นของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะวินิจฉัยความผิดให้ถูกต้องได้โดยไม่มีข้อผิดพลาด การยกเลิกความผิดเช่นนี้จึงอาจก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการใช้กฎหมายได้ง่าย อันเป็นความไม่เป็นธรรม การยกเลิกความผิดในลักษณะเช่นนี้จึงอาจก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าที่จะเกิดผลดี ความผิดเช่นนี้ได้แก่ความผิดมาตรา 390 มาตรา 391 มาตรา 392 มาตรา 393 และมาตรา 398 ดังนั้นในส่วนของผลจากการยกเลิกความผิดนี้ จึงมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละความผิด

ผลจากการนำข้อพิจารณาหรือเงื่อนไขทั้งหมดที่ได้รับการยอมรับว่าควรใช้เป็นเกณฑ์ในการบัญญัติกฎหมายอาญา มาวิเคราะห์กับการบัญญัติความผิดลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญา ผลการวิเคราะห์พบว่ามีความไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการบัญญัติกฎหมายอาญาในหลายประการ²⁴ ดังนั้นการนำมาตรการทางอาญามาใช้บังคับกับการกระทำความผิดเล็กน้อยที่ได้บัญญัติให้เป็นลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญา จึงเป็นการใช้กฎหมายอาญาเกิดขอบเขตที่เหมาะสม

²⁴ โปรดดูตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของการบัญญัติความผิดลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญากับหลักเกณฑ์ในการบัญญัติกฎหมายอาญา ในหน้า 107 - 111.

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของการบัญญัติความผิดกฎหมายในประมวลกฎหมายอาญากับหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการบัญญัติกฎหมายอาญา

ความผิดกฎหมาย	การมีข้อ ตำหนิต่าง ศีลธรรม อย่าง รุนแรง	บทนตราข : ความ ใกล้ชิดกับการกระทำ		บทนตราข : ความสำคัญ		ผลที่อาจได้รับ		ไม่มี มาตรการ อื่นที่อาจจะ นำมาใช้ แทน	เป็นการ จัดสรร ทรัพยากร ให้เกิด ประโยชน์ สูงสุด	การ ยกเลิก ความผิด ก่อนผลเสีย มากกว่า ผลดี
		เป็นการ ประทุษ- ร้าย	เป็นการ ก่อ อันตราย	การ ใช้โทษ จำคุก	ใช้กระบวน การ เคร่งครัด	การบรรลุด วัตถุประสงค์	ไม่ก่อให้เกิด ผลเสีย			
มาตรา 367 ผู้ใดเมื่อเจ้าพนักงานถามชื่อหรือที่อยู่เพื่อบริการตามกฎหมาย ไม่ยอมบอกหรือกล่าวถึงชื่อหรือที่อยู่อื่นเป็นเท็จต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท	X	/		X	X	X	X	X	X	X
มาตรา 368 ผู้ใดทราบคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งการตามอำนาจที่มีกฎหมายให้ไว้ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นโดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าร้อยบาท หรือกึ่งจำกัปรับถ้าการสั่งเช่นนั้น เป็นคำสั่งช่วยทำกิจการในหน้าที่ของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้สั่งให้ช่วยได้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือกึ่งจำกัปรับ	X	/		/	X	X	X	/	X	/
มาตรา 369 ผู้ใดกระทำความประการใด ๆ ให้ประกาศ ภาพโฆษณา หรือเอกสารใดที่เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่ปิดหรือแสดงไว้ หรือสิ่งใดปิด หรือแสดงไว้ หลุด ฉีกหรือไว้ประโยชน์ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท	X	/		X	X	X	X	X	X	X
มาตรา 370 ผู้ใดส่งเสียง ทำให้เกิดเสียงหรือกระทำความอื้ออึงโดยไม่มีเหตุอันสมควร จนทำให้ประชาชนตกใจหรือเดือดร้อน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท	X	/		X	X	X	X	X	X	X
มาตรา 371 ผู้ใดนำอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะ โดยเปิดเผยหรือโดยไม่มีเหตุสมควร หรือพาไปในพื้นที่ได้จัดให้มีขึ้นเนื่องนั้ศการ การรื่นเริงหรือการอื่นใด ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาทและให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบอาวุธนั้น	X		X	X	X	X	X	X	X	X

หมายเหตุ : เครื่องหมาย ✓ แสดงถึงความสอดคล้องกับหลัก เกณฑ์
เครื่องหมาย X แสดงถึงความไม่สอดคล้องกับหลัก เกณฑ์

ความผิดกฎหมาย	การมีข้อตำหนิทางศีลธรรม อย่างรุนแรง	ภยันตราย : ความใกล้ชิดกับการกระทำ		ภยันตราย : ความสำคัญ		ผลที่อาจได้รับ		ไม่มีมาตรการอื่นที่น่าจะนำมาใช้แทน	เป็นการจัดสรรทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด	การชกเลิกความผิด มากกว่าผลดี
		เป็นการประทุษร้าย	เป็นการก่ออันตราย	การใช้โทษจำคุก	ใช้กระบวนการเคร่งครัด	การบรรลุวัตถุประสงค์	ไม่ก่อให้เกิดผลเสีย			
มาตรา 372 ผู้ใดทะเลาะกันอย่างอื้ออึงในทางสาธารณะ หรือสาธารณะสถาน หรือกระทำโดยประการอื่นใดให้เสียความสงบเรียบร้อย ในทางสาธารณะหรือสาธารณะสถาน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท	X	/		X	X	X	X	X	X	X
มาตรา 373 ผู้ใดควบคุมดูแลบุคคลวิกลจริต ปล่อยปละละเลย ให้บุคคลวิกลจริตนั้นออกเที่ยวไปโดยลำพัง ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท	X		X	X	X	X	X	X	X	X
มาตรา 374 ผู้ใดเห็นผู้อื่นตกอยู่ในอันตรายแห่งชีวิต ซึ่งตนเองช่วยได้โดยไม่ควรกลัวอันตรายแก่ตนเองหรือผู้อื่น แต่ไม่ช่วยตามความจำเป็น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	X	/		/	X	X	X	X	X	X
มาตรา 375 ผู้ใดทำให้รางระบายน้ำ ร่องน้ำหรือท่อระบายของใดใดรก อันเป็น สิ่งสาธารณะเกิดขัดข้องหรือไม่สะดวก ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท	X	/		X	X	X	X	X	X	X
มาตรา 376 ผู้ใดยิงปืนซึ่งใช้คืนระเบิด โดยใส่เหตุในเมืองชุมชนหรือชุมชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	X	/		/	X	X	X	X	X	X
มาตรา 377 ผู้ใดควบคุมสัตว์คู่หรือสัตว์ร้าย ปล่อยปละละเลย ให้สัตว์นั้นเที่ยวไปลำพัง ในประการที่อาจทำอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	X		X	/	X	X	X	X	X	X
มาตรา 378 ผู้ใดเสนาสุราหรือของเมาอย่างอื่น จนเป็นเหตุให้ตนเมา ประพฤติ รุนาหรือครองสติไม่ได้ขณะอยู่ในถนน สาธารณะ หรือสาธารณะสถาน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท	X	/		X	X	X	X	X	X	X

ความผิดปกติ	การมีข้อตำหนิทางศีลธรรมอย่างรุนแรง	ภยันตราย : ความใกล้ชิดกับการกระทำ		ภยันตราย : ความสำคัญ		ผลที่อาจได้รับ		ไม่มีมาตรการอื่นที่น่าจะนำมาใช้แทน	เป็นการจัดสรรทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด	การยกเลิกความผิดก่อนผลเสียมากกว่าผลดี
		เป็นการประทุษร้าย	เป็นการก่ออันตราย	การใช้โทษจำคุก	ใช้กระบวนการเคร่งครัด	การบรรลุมรดก-ประสงค์	ไม่ก่อให้เกิดผลเสีย			
มาตรา 386 ผู้ใดขูดหลุมหรือวาง หรือปลุกปักหรือวางสิ่งของเกะกะไว้ในทางสาธารณะ โดยไม่ได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมาย หรือทำได้โดยชอบด้วยกฎหมายแต่ละเลยไม่แสดงสัญญาณตามสมควรเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท	X	/		X	X	X	X	X	X	X
มาตรา 387 ผู้ใดขวนคิดตั้งหรือวางสิ่งใดไว้โดยประการที่น่าจะตกหรือนั่งลงซึ่งจะเป็นเหตุอันตราย ประชวรเปื้อนหรือเดือดร้อนแก่ผู้สัญจรในทางสาธารณะ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท	X		X	X	X	X	X	X	X	X
มาตรา 388 ผู้ใดกระทำการอันควรขายหน้าต่อธารกำนัล โดยเปลือยหรือเปิดเผยร่างกาย หรือกระทำการลามกอย่างอื่น ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท	X	/		X	X	X	X	X	X	X
มาตรา 389 ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ของแข็งตกลง ณ ที่ใด ๆ โดยประการที่น่าจะเป็นอันตรายหรือเดือดร้อนรำคาญแก่บุคคล หรือเป็นอันตรายแก่ทรัพย์สินหรือกระทำการด้วยประการใด ๆ ให้ของใดใดตกประชวรเปื้อนน่าจะประชวรเปื้อนตัวบุคคล หรือทรัพย์สิน หรือแก่งทำให้ของใดใดตกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	X	/	X	/	X	X	X	X	X	X
มาตรา 390 ผู้ใดกระทำโดยประมาทและการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายหรือจิตใจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	X	/		/	X	X	X	X	X	/
มาตรา 391 ผู้ใดใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	X	/		/	X	X	X	X	X	/

ความผิดกฎหมาย	การมีข้อ ดำเนินทาง ศีลธรรม อย่าง รุนแรง	กัณฑ์รายชื่อ : ความ ใกล้เคียงกับภาระกระทำ		กัณฑ์รายชื่อ : ความสำคัญ		ผลที่อาจได้รับ		ไม่มี มาตรการ อื่นที่น่าจะ นำมาใช้ แทน	เป็นการ จัดสรร ทรัพยากร ให้เกิด ประโยชน์ สูงสุด	การ ยกเลิก ความผิด ก่อนผลเสีย มากกว่า ผลดี
		เป็นการ ประทุษ- ร้าย	เป็นการ ก่อ อันตราย	การ ใช้โทษ จำคุก	ใช้กระบวนการ การ เคร่งครัด	การบรรลุ วัตถุประสงค์	ไม่ก่อให้เกิด ผลเสีย			
มาตรา 392 ผู้ใดทำให้ผู้อื่นเกิดความ กลัวหรือความตกใจ โดยการขู่เข็ญ ต้อง ระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือ ปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	X	/		/	X	X	X	X	X	/
มาตรา 393 ผู้ใดขู่กันผู้อื่นซึ่งหน้าหรือ ด้วยการโฆษณา ต้องระวางโทษจำคุกไม่ เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	X	/		/	X	X	X	X	X	/
มาตรา 394 ผู้ใดได้ คัดลอกหรือทำให้ สัตรีใด ๆ เข้าในสวน ไร่ หรือนาของผู้ อื่นที่ได้ตั้งคั้นไว้ เนาะนั้นผู้ หรือมีผลผลอยู่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่ เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	X		X	/	X	X	X	X	X	X
มาตรา 395 ผู้ใดควบคุมสัตรีใด ๆ ปล่อยปะละเลยให้สัตรีนั้น เข้าในสวน ไร่ หรือนาของผู้อื่นที่ได้ตั้งคั้นไว้ เนาะนั้นผู้ ไว้ หรือมีผลนั้นหรือมีผลผลอยู่ ต้อง ระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท	X		X	X	X	X	X	X	X	X
มาตรา 396 ผู้ใดทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจ น่าเห็น ในหรือริมทางสาธารณะ ต้อง ระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท	X	/		X	X	X	X	X	X	X
มาตรา 397 ผู้ใดในที่สาธารณะสถาน หรือต่อหน้าธารกำนัล กระทำด้วยประการ ใด ๆ อันเป็นการรังแกหรือข่มเหงผู้อื่น หรือกระทำใ้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือ เดือดร้อนรำคาญ ต้องระวางโทษจำคุกไม่ เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	X	/		/	X	X	X	X	X	X
มาตรา 398 ผู้ใดกระทำความผิดประการ ใด ๆ อันเป็นการทรมานต่อเด็กอายุยังไม่ เกินสิบห้าปี คนป่วยเจ็บหรือคนชรา ซึ่ง ต้องพึ่งพิง ในการค้าวางสินหรือการอื่นใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้ง ปรับ	X	/		/	X	X	X	/	X	/

วิเคราะห์ปัญหาในทางสารบัญญัติของบทบัญญัติ เรื่องลหุโทษ ในประมวลกฎหมายอาญา

ในส่วนนี้จะวิเคราะห์ปัญหาจากบทบัญญัติ เรื่องลหุโทษ เพื่อชี้ให้เห็นว่าบทบัญญัติบางเรื่องไม่เหมาะสมกับระบบกฎหมายในปัจจุบัน และผลการวิเคราะห์พบปัญหา ใน 3 ประเด็น คือ ก) ความหมาย ข) การกระทำที่นำมาบัญญัติให้เป็นความผิด และ ค) มาตรการบังคับ ดังนี้

ก. ความหมาย

ความหมายของความผิดลหุโทษที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา คือ "ความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เช่นว่ามานี้ด้วยกัน" ซึ่งการกำหนดความหมายเช่นนี้มีผลทำให้เป็นการจำแนกความผิดออกเป็น 2 ประเภท คือ ความผิดลหุโทษกับความผิดที่ไม่ใช่ความผิดลหุโทษ โดยมีอัตราโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายเป็นเกณฑ์ในการจำแนก

การกำหนดความหมายและการจำแนกประเภทในลักษณะเช่นนี้ เมื่อเกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในระบบกฎหมาย ได้ก่อให้เกิดปัญหา คือ การเกิดความลักลั่น แปรปรวน และเบี่ยงเบนเจตนาในการตราบทบัญญัติต่าง ๆ ขึ้นใช้กับความผิดลหุโทษ การบังคับใช้กฎหมายขาดความแน่นอน ไม่เป็นธรรม กล่าวคือ

หลังจากที่ได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาแล้ว ได้มีความเปลี่ยนแปลงในกฎหมายสารบัญญัติทางอาญาหลายประการ ทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเก่า และการตราบทบัญญัติใหม่ขึ้นใช้บังคับ ซึ่งอัตราโทษปรับที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายที่บัญญัติขึ้น ในชั้นหลังนี้มีแนวโน้มว่าได้สูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงของค่าเงิน ตัวอย่างเช่น การชดเชยเงิน หรือทำให้ปรากฏด้วยประการใด ๆ ซึ่งข้อความ ภาพ หรือรูปรอยใด ๆ ที่กำแพง ต้นไม้ หรืออาคารที่อยู่ในที่สาธารณะ พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2503 มาตรา 8 กำหนดระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท แต่พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 มาตรา 56 กำหนดระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท สำหรับการกระทำความผิดอย่างเดียวกัน การไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นให้ย้ายสินค้า เครื่องเรือน สัมภาระออกจากอาคาร หรือจัดเสียใหม่ให้ถูกต้องด้วยสัญลักษณ์ พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2484 มาตรา 70 กำหนดระวางโทษปรับ

ไม่เกินห้าสิบบาท แต่พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 74 กำหนดระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ สำหรับความผิดอย่างเดียวกัน การจัดตั้งสุสานและฌาปนสถานโดยไม่ได้รับอนุญาต พระราชบัญญัติควบคุมสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2481 มาตรา 15 กำหนดระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท แต่พระราชบัญญัติสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2528 มาตรา 25 กำหนดระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท สำหรับความผิดอย่างเดียวกัน เป็นต้น

นอกจากนี้ การกำหนดอัตราโทษปรับในกฎหมายที่ได้บัญญัติขึ้นในชั้นหลังยังไม่สัมพันธ์กับโทษจำคุกเหมือนดังเจตนาในการร่างประมวลกฎหมายอาญา ความผิดซึ่งมีโทษจำคุกเท่ากัน อาจมีโทษปรับต่างกัน มีความผิดตามกฎหมายหลายฉบับ ซึ่งมีระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน เช่นเดียวกับความผิดลหุโทษ แต่มีระวางโทษปรับชั้นสูงเกินกว่าหนึ่งพันบาท ตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติรักษาคลองประปา พ.ศ. 2526 มาตรา 19 กำหนดโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 มาตรา 84 กำหนดโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยในเขตกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2523 ข้อ 7 และข้อ 12 กำหนดโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 52 วรรค 2 กำหนดโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เป็นต้น

ความเปลี่ยนแปลงในลักษณะเช่นนี้ เมื่อประกอบเข้ากับการกำหนดความหมายของความผิดลหุโทษ โดยยึดกับอัตราค่าปรับที่กำหนดไว้จึงก่อให้เกิดความลักลั่น การบังคับใช้กฎหมายขาดความแน่นอน แปรปรวน และเบี่ยงเบนเจตนาในการตราบทบัญญัติต่าง ๆ ขึ้นใช้กับความผิดลหุโทษ ซึ่งไม่ชอบด้วยเหตุผล เนื่องจากการกระทำความผิดอย่างเดียวกันเป็นความผิดลหุโทษในช่วงเวลาหนึ่ง แต่ในอีกช่วงเวลาหนึ่งเป็นความผิดซึ่งไม่ใช่ความผิดลหุโทษ หรือเป็นความผิดที่มีความรุนแรง หรือเป็นการกระทำที่สังคมไม่อาจทนทานได้ในระดับที่ผู้บัญญัติกฎหมายตัดสินใจใช้โทษจำคุกในระดับเดียวกัน แต่กำหนดโทษปรับไว้ต่างกัน จึงทำให้ความผิดหนึ่งเป็นความผิดลหุโทษ อีกความผิดหนึ่งเป็นความผิดที่ไม่ใช่ความผิดลหุโทษ อันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม เนื่องจากการเป็นความผิดลหุโทษหรือความผิดซึ่งไม่ใช่ความผิดลหุโทษมีความแตกต่างกันหลายประการ ทั้งในเรื่องความรับผิดชอบ กระบวนการดำเนินคดี และผลของการต้องโทษ

ข. การกระทำที่นำมาบัญญัติให้เป็นความผิดลหุโทษ

จากการศึกษาพบปัญหาที่เกิดจากการกระทำที่นำมาบัญญัติให้เป็นความผิดลหุโทษใน 2 ลักษณะ คือ

1. การกระทำที่นำมาบัญญัติให้เป็นลหุโทษบางความผิดมีความใกล้เคียงกับหรือ คล้ายกับการกระทำที่บัญญัติให้เป็นความผิดในภาคความผิดของประมวลกฎหมายอาญา การบัญญัติ ความผิดในลักษณะเช่นนี้ประกอบกับการกำหนดวิธีดำเนินการกับความผิดลหุโทษและความผิดที่ไม่ใช่ ความผิดลหุโทษเอาไว้ต่างกัน อาทิเช่น กำหนดให้ความผิดลหุโทษเป็นความผิดที่สามารถ เปรียบเทียบปรับได้ จึงก่อให้เกิดปัญหาคือ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายผิดพลาดได้โดยง่าย ไม่เป็น ธรรม และเป็นปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน เนื่องจากความยากลำบากในการวินิจฉัย ความผิดให้ถูกต้อง การกระทำที่ว่านี้ได้แก่ การกระทำอันเป็นความผิดตามมาตรา 390 มาตรา 391 มาตรา 392 มาตรา 393 และ มาตรา 398

2. การกระทำที่นำมาบัญญัติให้เป็นลหุโทษบางความผิดมีความใกล้เคียงหรือ คล้ายคลึงกับความผิดตามกฎหมายที่มีโทษทางอาญาอื่นๆ การบัญญัติความผิดในลักษณะเช่นนี้ได้ก่อให้เกิด ความซ้ำซ้อนของกฎหมาย เกิดปัญหาในการบังคับใช้ และสิ่งที่ติดตามมาคือความไม่เป็นธรรม การกระทำที่ว่านี้ได้แก่การกระทำอันเป็นความผิดตามมาตรา 369²⁵ มาตรา 370²⁶ มาตรา 372²⁷ มาตรา 375²⁸ มาตรา 380²⁹ มาตรา 385³⁰ มาตรา 386³¹ มาตรา 387³² มาตรา 388³³ มาตรา 389³⁴ และมาตรา 396³⁵

²⁵ เปรียบเทียบกับความผิดตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบ เรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 มาตรา 35 ซึ่งมีระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท

^{26, 27} เปรียบเทียบกับความผิดตามพระราชกฤษฎีกากำหนดวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485 มาตรา 3 (1) ซึ่งมีระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือ ทั้งจำทั้งปรับ

²⁸ เปรียบเทียบกับความผิดตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบ เรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 มาตรา 23 ซึ่งมีระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท และ เหตุร้ายตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 25 (1) ซึ่งมาตรการบังคับ

คือให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งระงับหรือป้องกันเหตุรำคาญ หากฝ่าฝืนมีระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

²⁹ เปรียบเทียบกับเหตุรำคาญตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 25 (1), (4)

³⁰ เปรียบเทียบกับความผิดตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 มาตรา 17 (2) มาตรา 18 ซึ่งมีระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท และมาตรา 19 ซึ่งมีระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

³¹ เปรียบเทียบกับความผิดตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 มาตรา 19

³² เปรียบเทียบกับความผิดตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 มาตรา 39 ซึ่งมาตรการบังคับคือ ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจออกคำสั่งให้กระทำการ หากขัดขึ้นเป็นความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงาน และมีระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาทตามพระราชบัญญัตินี้

³³ เปรียบเทียบกับความผิดตามพระราชกฤษฎีกากำหนดวัฒนธรรมแห่งชาติ มาตรา 5 ซึ่งมีระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือทั้งปรับทั้งจำ

³⁴ เปรียบเทียบกับความผิดตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 มาตรา 55 ซึ่งมีระวางโทษปรับไม่เกินสามพันบาท

³⁵ เปรียบเทียบกับความผิดตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 มาตรา 32 ซึ่งมีระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท และความผิดตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 25 (4)

ค. มาตรการบังคับ

ปัญหาที่เกิดจากมาตรการบังคับที่กำหนดไว้ สำหรับความผิดลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญา คือ ความน่าเชื่อถือแคลงในผลที่จะได้รับจากการใช้โทษจำคุกระยะสั้น และโทษปรับ ซึ่งอัตราค่าปรับได้กำหนดไว้เมื่อสามสิบกว่าปีก่อน ซึ่งค่าของเงินมีความแตกต่างจากปัจจุบันเป็นอย่างมาก และปัญหาความไม่เหมาะสมกับลักษณะของการกระทำความผิด ซึ่งปัญหาทั้งสองประการนี้ รายละเอียดได้กล่าวไว้แล้ว ในส่วนของการวิเคราะห์ผลการบังคับใช้กฎหมายอาญากับความผิดลหุโทษ

ดังนั้น ผลการวิเคราะห์ปัญหาอันเกิดจากบทบัญญัติเรื่องลหุโทษ จึงชี้ให้เห็นว่าบทบัญญัติเรื่องลหุโทษบางเรื่องที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาไม่เหมาะสมกับระบบกฎหมายในปัจจุบัน

วิเคราะห์ปัญหาจากการบัญญัติความผิดลหุโทษไว้ในประมวลกฎหมายอาญา

ในส่วนนี้จะวิเคราะห์ปัญหาจากการบัญญัติความผิดลหุโทษไว้ในประมวลกฎหมายอาญา เพื่อชี้ให้เห็นว่าการบัญญัติความผิดลหุโทษไว้ในประมวลกฎหมายอาญาไม่เหมาะสมกับระบบกฎหมายปัจจุบัน

จากการศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของความผิดลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายลักษณะอาญา พบว่า หลายความผิดมีเค้ามูลมาจากกฎหมายเก่าของไทยหลายฉบับ เช่น กฎหมายลักษณะอาญาราชฎร พระอัยการลักษณะวิวาทค่าตี กฎหมายโปลิศ 53 ข้อ ซึ่งจะรักษาหน้าที่ในพระนครและนอกพระนคร พระราชบัญญัติว่าด้วยการทางบก ร.ศ. 79 ประกาศกรมสุขาภิบาล ร.ศ. 117 และประกาศจัดการสอาดในพระนคร ร.ศ. 117 เป็นต้น กฎหมายเหล่านี้หากจะนำมาเทียบเคียงกับกฎหมายในระบบปัจจุบันแล้วน่าจะเทียบได้กับพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ข้อบังคับกรุงเทพมหานคร และเทศบัญญัติ อันเป็นกฎหมายที่มีศักดิ์ต่าง ๆ กัน

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการบัญญัติกฎหมายลักษณะอาญาขึ้นใช้บังคับ ได้นำความผิดเล็กน้อยต่าง ๆ เหล่านี้มาบัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญาด้วย และได้ตกทอดต่อมาในประมวลกฎหมายอาญา สาเหตุที่มีการบัญญัติความผิดต่าง ๆ เหล่านี้ในกฎหมายลักษณะอาญา น่าจะเนื่องมาจากสาเหตุ 3 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง กฎหมายลักษณะอาญาเป็นผลงานการร่างกฎหมายฉบับแรก

ของความพยายามที่จะชำระสะสางและปรับปรุงระบบกฎหมายไทยให้เป็นแบบอย่างระบบกฎหมายตะวันตก การกระทำความผิดแทบทุกชนิดที่สมควรได้รับโทษจึงถูกนำมาบัญญัติรวมไว้ในกฎหมายฉบับนี้ ประการที่สอง ปัญหาเรื่องสิทธิสภาพนอกอาณาเขตซึ่งความสำคัญและความรุนแรงของปัญหาสำหรับประเทศไทยในสมัยนั้น ไม่ได้อยู่ที่ชาวตะวันตกเอง แต่อยู่ที่คนในบังคับและคนในความคุ้มครองของประเทศมหาอำนาจตะวันตก ซึ่งอยู่อาศัยปะปนกับคนไทย การกระทำความผิดที่แม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อยแต่เกิดขึ้นได้ในการดำรงชีวิตประจำวันร่วมสังคมกัน จึงกลายเป็นปัญหาอันสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจในสมัยนั้น และประการที่สาม การนำความผิดเล็กน้อยมาบัญญัติไว้ในประมวล ไม่ขัดกับรูปแบบของประมวลกฎหมายอาญาของประเทศต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ในสมัยนั้น และได้นำมาเป็นแบบอย่างการร่างกฎหมายลักษณะอาญา อาทิเช่น ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1810 ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน ค.ศ. 1870 และร่างประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่น ค.ศ. 1903 ซึ่งในปัจจุบันประมวลกฎหมายอาญาของประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ได้มีส่วนของบทบัญญัติที่กำหนดความผิดเล็กน้อยอยู่อีกแล้ว

หลังจากที่ได้ประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา สภานิติบัญญัติไทยและระบบกฎหมายไทยได้มีความเปลี่ยนแปลงเรื่อยมา มีการตราบทบัญญัติที่มีโทษทางอาญาขึ้นใช้บังคับเพิ่มขึ้น และประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาแทนกฎหมายลักษณะอาญา ซึ่งในชั้นนี้ความผิดลหุโทษบางความผิดถูกยกเลิกไปด้วยเหตุผลว่า ในกฎหมายที่ได้บัญญัติเพิ่มขึ้นนั้นได้กำหนดความผิดเหล่านั้นเอาไว้แล้ว บทบัญญัติของกฎหมายลักษณะอาญาที่เกี่ยวกับความผิดนั้นจึงไม่มีความจำเป็นอีกต่อไป

อย่างไรก็ตาม ความผิดลหุโทษส่วนใหญ่ยังคงถูกนำมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา แม้ว่าในขณะที่มีการร่างประมวลกฎหมายอาญาจะได้ปรากฏว่ามีความคิดที่จะให้แยกความผิดลหุโทษออกไปจากประมวล แต่ตกไปด้วยข้อโต้แย้งสามประการ คือ ประการที่หนึ่ง อนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาขัดข้องที่ความผิดบางฐาน เช่น ทำร้ายร่างกายและหมิ่นประมาทซึ่งหน้า โดยมีความเห็นว่าความผิดเหล่านี้ควรบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ประการที่สอง เกรงว่าพระราชบัญญัติพิเศษรวบรวมความผิดลหุโทษจะใหญ่มากเกินไป และประการที่สาม มีความคิดว่าเมื่อจะเอาโทษ กฎหมายอาญาก็ต้องเอาความผิดที่เป็นลหุโทษมารวมด้วย และมีความคิดว่าความผิดลหุโทษเป็นเรื่องของกฎหมายอาญา ความผิดลหุโทษส่วนใหญ่จึงคงถูกนำมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา

ในสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การบัญญัติความผิดลหุโทษไว้ในประมวลกฎหมายอาญาได้ก่อให้เกิดปัญหา ดังนี้

1. ทำให้ระบบกฎหมายซับซ้อน เป็นปัญหาในการนำมาบังคับใช้ และก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม ทั้งนี้เนื่องมาจากหลังจากที่ได้มีการประกาศใช้กฎหมายอาญาแล้ว ได้มีการบัญญัติกฎหมายที่มีโทษทางอาญาเพิ่มขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก ความผิดตามกฎหมายหลายฉบับมีความใกล้เคียงเป็นอย่างมากกับความผิดลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญา³⁶

2. การที่กฎหมายเพิ่มจำนวนมากขึ้น โดยเฉพาะในส่วนที่เพิ่มขึ้นโดยซ้ำซ้อนกับกฎหมายที่มีอยู่เดิม สามารถชี้ให้เห็นถึงปัญหาอีกประการหนึ่ง คือ ความไร้ประสิทธิภาพของการบังคับใช้บทบัญญัตินั้นๆ³⁷ การบัญญัติความผิดลหุโทษไว้ในประมวลกฎหมายอาญาได้ก่อให้เกิดปัญหาเช่นว่านี้ เนื่องจากการนำการกระทำความผิดเล็กน้อยมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ร่วมกับความผิดที่มีความ

³⁶โปรดดูการเปรียบเทียบในเชิงอรรถที่ 25 - 35

³⁷ดังตัวอย่างเหตุผลที่ปรากฏในบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบเทศบัญญัติของเทศบาลนครเชียงใหม่ เรื่อง การรักษาความสะอาด การกำจัดสิ่งปฏิกูล และการรักษาทางระบายน้ำในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ พ.ศ. 2524 ความว่า "โดยที่เป็นการสมควรมีเทศบัญญัติ เรื่อง การรักษาความสะอาด การกำจัดสิ่งปฏิกูล และการรักษาทางระบายน้ำในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ เนื่องจากสภาพโดยทั่วไปในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ปัจจุบัน โดยเฉพาะถนน ที่สาธารณะ สถานที่สาธารณะ และทางระบายน้ำ ยังไม่สะอาดเพียงพอเท่าที่ควร แม้จะมีบทกฎหมายที่เกี่ยวกับเรื่องนี้บังคับใช้อยู่ เช่น พระราชบัญญัติสาธารณสุข พุทธศักราช 2484 และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2503 แต่ก็ยังไม่เป็นการเพียงพอและบังคับได้ทั่วถึง จึงจำเป็นต้องมีเทศบัญญัตินี้ เพื่อจัดบ้านเมืองในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ให้อยู่ในสภาพที่สะอาด ปราศจากสิ่งสกปรกรุงรัง กำจัดสิ่งปฏิกูลและรักษาทางระบายน้ำให้ดียิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อเป็นการบริการสาธารณะ เพื่อส่งเสริมสภาพแวดล้อม เพื่อบำรุงรักษาภูมิประเทศที่งดงามหรือมีคุณค่าทางธรรมชาติ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้วยความสะอาดรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน"

ร้ายแรงและมีความสำคัญอย่างมาก มีผลทำให้ความผิดลหุโทษตกอยู่ภายใต้กระบวนการและความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานประเภทเดียวกับความผิดอื่น ๆ ในประมวลกฎหมายอาญา เมื่อประกอบเข้ากับภาวะที่เจ้าพนักงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีภาระงานที่มากเกินไป กำลัง ในทางหนึ่ง การนำเจ้าพนักงานเหล่านี้มาบังคับใช้ความผิดลหุโทษ ทำให้มีภาระงานเพิ่มขึ้น และเท่ากับเป็นการเสียโอกาสที่จะใช้เจ้าพนักงานจำนวนเดียวกันนั้น ไปในการบังคับใช้ความผิดอื่นที่มีความสำคัญมากกว่า แต่ในอีกทางหนึ่ง ความผิดลหุโทษจะไม่ได้มีความสำคัญ การบังคับใช้บทบัญญัติเหล่านี้จึงเป็นไปอย่างไม่เต็มที่ เกิดความจำเป็นต้องบัญญัติกฎหมายใหม่ ขยายขอบเขตให้เจ้าพนักงานอื่นที่มีกำลังความสามารถรับภาระในเรื่องนั้น ๆ ได้มีอำนาจในการบังคับใช้บทบัญญัตินั้น ๆ จึงเกิดความซ้ำซ้อนของกฎหมาย

3. เป็นการจำกัดมาตรการบังคับที่จะนำมาใช้กับความผิด เนื่องจากมาตรการบังคับที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญามีเพียงโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย แต่โดยลักษณะของการกระทำอันเป็นความผิดลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญา ได้ชี้ให้เห็นว่า มาตรการบังคับทางอาญาที่กำหนดไว้ไม่เหมาะสมกับลักษณะของการกระทำหรืออันตรายที่ต้องการจะป้องกัน เช่น การกำหนดโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาทสำหรับการทำให้ทางระบายน้ำ ร่องน้ำ หรือท่อระบายของโสโครกอันเป็นสิ่งสาธารณะเกิดขัดข้องหรือไม่สะดวก ตามมาตรา 375 การเสกสุราหรือของเมาอย่างอื่นอันเป็นเหตุให้ตนเมา ประพฤติวุ่นวายหรือครองสติไม่ได้ขณะอยู่ในถนนสาธารณะ หรือสาธารณะสถานตามมาตรา 378 การทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจเน่าเหม็นในหรือริมทางสาธารณะตามมาตรา 396 เป็นต้น

ในกฎหมายฉบับต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในระบบกฎหมายไทยในปัจจุบัน และตัวอย่างที่พบจากกฎหมายบางประเทศ มีมาตรการบังคับประเภทอื่นซึ่งโดยลักษณะได้ชี้ให้เห็นว่าสามารถนำมาใช้กับการกระทำอันเป็นลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญาได้ ดังเช่น การใช้มาตรการทางการบริหาร ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจออกคำสั่งให้กระทำการ ระงับการกระทำ หรือแก้ไขเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากการกระทำผิด หากไม่กระทำตามคำสั่งเจ้าพนักงานมีอำนาจกระทำการแทนโดยผู้กระทำความผิดต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายตามจำนวนที่จ่ายไปจริง สามารถใช้กับการกระทำผิดตามมาตรา 369 มาตรา 370 มาตรา 372 มาตรา 373 มาตรา 375 มาตรา 376 มาตรา 377 มาตรา 378 มาตรา 380 มาตรา 381 มาตรา 382 มาตรา 384 มาตรา 385

มาตรา 386 มาตรา 387 มาตรา 389 มาตรา 396 และมาตรา 397 การให้อำนาจเจ้าพนักงานเรียกตัวผู้กระทำความผิดมาอบรม ตักเตือนและให้คำแนะนำในเรื่องการประพฤติปฏิบัติ น่าจะเป็นมาตรการที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ร่วมกับมาตรการทางการบริหารอื่น ๆ สำหรับการกระทำความผิดตามมาตรา 369 มาตรา 370 มาตรา 372 มาตรา 373 มาตรา 374 มาตรา 376 มาตรา 377 มาตรา 378 มาตรา 381 มาตรา 382 มาตรา 383 มาตรา 384 มาตรา 388 และ มาตรา 397

การใช้มาตรการทางการปกครองเหล่านี้ น่าจะให้ประสิทธิภาพได้ดีกว่าในการป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดและกษัตราัยอันอาจเกิดจากการกระทำนั้น ตลอดจนลดผลเสียอันอาจเกิดจากการใช้กฎหมายอาญาลง แต่เมื่อได้บัญญัติความผิดเหล่านี้ไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรการบังคับจึงถูกจำกัดไว้แต่เฉพาะมาตรการทางอาญาเท่านั้น ไม่มีความยืดหยุ่นให้สามารถเลือกใช้มาตรการให้เหมาะสมกับการกระทำได้

4. ทำให้ความเข้าใจหรือมโนทัศน์ของคำว่า "ความผิดอาญา" หรือ "อาชญากรรม" ในระบบกฎหมายไทยขาดความชัดเจน และผิดเพี้ยนเบี่ยงเบนไปจากที่ควรจะเป็น

การกระทำที่เป็นลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญาส่วนใหญ่เป็นการกระทำความผิดเล็กน้อย จึงขัดกับลักษณะพื้นฐานของความผิดอาญาอย่างชัดเจน สิ่งที่เป็นลักษณะพื้นฐานอันเป็นลักษณะเฉพาะตัวที่เด่นชัดของความผิดอาญา คือ การเป็นการกระทำที่มีข้อควรตำหนิในทางศีลธรรมจากชุมชนอย่างรุนแรง มาตรการบังคับทางอาญาคือการแสดงออกซึ่งความเกลียด ความกลัว การดูถูกเหยียดหยามของชุมชนต่อการกระทำดังกล่าว

การนำเอาการกระทำความผิดเล็กน้อยมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา จึงมีผลทำให้ความเข้าใจหรือมโนทัศน์ของคำว่า "ความผิดอาญา" หรือ "อาชญากรรม" ในระบบกฎหมายไทยขาดความชัดเจน และผิดเพี้ยนเบี่ยงเบนไปจากที่ควรจะเป็น อันอาจมีผลทำให้มลทินที่ติดอยู่กับการเป็นความผิดอาญาลดลง และอาจมีผลให้เกิดการนำเอาโทษจำคุกไปใช้ในทางที่ผิด

5. เป็นการกีดขวางพัฒนาการของการจำแนกประเภทความผิดในระบบกฎหมายไทย ความซับซ้อนของเทคโนโลยี ระบบเศรษฐกิจ และสภาพสังคมในปัจจุบันก่อให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องมียุติวิธีใหม่เพิ่มขึ้น เช่น กฎหมายจราจร กฎหมายภาษีอากร ความผิดทางเศรษฐกิจต่าง ๆ บทบัญญัติที่กำหนดขึ้นใหม่ตามความจำเป็นของสังคมนี้ต้องการการกำหนดความรับผิดชอบ และการปฏิบัติ

ต่อการละเมิดบทบัญญัติเหล่านั้นต่างจากการกระทำความผิดอาญาแบบดั้งเดิม การกำหนดประเภทความผิดแบบใหม่แยกออกจากความผิดอาญา จะช่วยให้การกำหนดแนวทางดำเนินการกับความผิดที่มีลักษณะต่างออกไปนี้มีความชัดเจนและเหมาะสมกับลักษณะของความผิดมากขึ้น การนำเอาการกระทำความผิดเล็กน้อยซึ่งมีความแตกต่างจากความผิดอาญาที่แท้จริง ไม่ว่าจะโดยลักษณะของความผิด ความรับผิดชอบ และการปฏิบัติต่อการกระทำผิดมาบัญญัติให้เป็นความผิดอาญาและบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา นอกจากจะมีผลทำให้ความเข้าใจในคำว่า "ความผิดอาญา" ในระบบกฎหมายไทยเบี่ยงเบนไปจากที่ควรจะเป็นแล้ว ยังมีผลเป็นการกีดขวางพัฒนาการของการจำแนกประเภทความผิดในระบบกฎหมายไทยอีกด้วย

ผลจากการวิเคราะห์ปัญหาอันเกิดจากการบัญญัติความผิดลหุโทษไว้ในประมวลกฎหมายอาญา จึงชี้ให้เห็นว่า การบัญญัติความผิดลหุโทษไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ไม่เหมาะกับระบบกฎหมายในปัจจุบัน

ประเภทความผิดที่เหมาะสมสำหรับการกระทำที่บัญญัติให้เป็นความผิดลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญา

การจำแนกประเภทความผิดอาจกระทำได้หลายวิธีตามความมุ่งหมายหรือแง่มุมที่ใช้ในการจำแนก วิธีหนึ่งที่เป็นที่นิยมและพบในระบบกฎหมายของหลายประเทศคือการจำแนกตามลำดับความหนักเบาของความผิด ดังเช่นที่ประเทศเยอรมนีจำแนกความผิดออกเป็น Verbrechen, Vergehen และ Ordnungswidrigkeiten ประเทศฝรั่งเศสจำแนกออกเป็น Crimes, Delits และ Contraventions ต้นแบบประมวลกฎหมายอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกาจำแนกออกเป็น Felonies, Misdemeanors, Petty misdemeanors และ Violations เป็นต้น

ในการจำแนกประเภทความผิดตามลำดับความหนักเบา นี้ ในส่วนของความผิดที่เบาที่สุดมีบางประเทศได้แยกออกจากการเป็นความผิดอาญา โดยกำหนดให้เป็นความผิดอีกประเภทหนึ่งต่างหาก ดังเช่น ความผิดประเภท Ordnungswidrigkeiten ของประเทศเยอรมนี และ Violations ของประเทศสหรัฐอเมริกา ความผิดทั้งสองประเภทนี้ถูกระบุอย่างชัดเจนว่าไม่ใช่ความผิดอาญา ทั้งนี้เนื่องมาจากความคิดที่ว่า คำว่า "ความผิดอาญา" มีนัยที่แสดงออกถึงการ

คำหิของสังคมต่อการกระทำนั้น แต่ความผิดประเภทนี้ไม่ได้รุนแรงถึงขนาดที่สมควรจะถูกประนามว่าเป็นความผิดอาญา และนอกจากนี้ยังเนื่องมาจากความต้องการที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบกฎหมายของแต่ละประเทศ อันได้แก่ปัญหาการกำหนดความรับผิดโดยเคร่งครัด (strict liability) ในประเทศสหรัฐอเมริกา และปัญหาการเพิ่มขึ้นอย่างมากของระเบียบข้อบังคับในทางอาญา (penal regulations) ในประเทศเยอรมนี

การจำแนกความผิดออกเป็นความผิดลหุโทษและความผิดที่ไม่ใช่ความผิดลหุโทษของไทย เป็นการทำตามประเภทตามลำดับความหนักเบาของความผิดอย่างหนึ่ง โดยใช้อัตราโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายเป็นเกณฑ์ในการจำแนก ความผิดทั้งสองประเภทนี้เป็นความผิดอาญา

การกระทำที่ได้นำมาบัญญัติให้เป็นความผิดลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญาส่วนใหญ่เป็นการกระทำความผิดเล็กน้อย ชาติลักษณะของการเป็นความผิดอาญาที่แท้จริง การบัญญัติให้การกระทำเช่นนี้เป็นความผิดอาญาจึงมีผลทำให้ความเข้าใจในคำว่า "ความผิดอาญา" หรือ "อาชญากรรม" ผิดไปจากลักษณะอันแท้จริงของความผิดอาญา และยังก่อให้เกิดผลเสียอีกหลายประการ ดังที่ได้กล่าวไว้ใน เรื่องผลการบังคับใช้กฎหมายอาญากับความผิดลหุโทษ ปัญหาจากบทบัญญัติเรื่องลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญา และปัญหาจากการบัญญัติความผิดลหุโทษไว้ในประมวลกฎหมายอาญา

ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งในการพิจารณากำหนดประเภทความผิดที่เหมาะสมให้กับการกระทำความผิดเล็กน้อยที่ได้บัญญัติให้เป็นความผิดลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญาคือ ในช่วงระยะเวลาเกือบสี่สิบปีที่ผ่านมาซึ่งได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา สภาพสังคมของประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นสังคมเมืองและสังคมอุตสาหกรรม ความซับซ้อนในเทคโนโลยี ระบบเศรษฐกิจ และสภาพสังคม ได้ส่งผลต่อมาถึงความเปลี่ยนแปลงในระบบกฎหมาย มีการใช้มาตรการทางกฎหมายในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อบังคับกฎระเบียบของทางการเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ การรักษาสภาวะแวดล้อม การคุ้มครองผู้บริโภค และระเบียบจรรยาบรรณต่าง ๆ เหล่านี้ต้องการเจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมายโดยเฉพาะ ต้องการมาตรการบังคับ ตลอดจนกระบวนการในการดำเนินคดีต่างไปจากความผิดอาญาแบบดั้งเดิม ประกอบกับการกำหนดความรับผิดโดยเคร่งครัด (strict liability) เพื่อกำหนดมาตรฐานความรับผิดชอบสำหรับการอยู่ร่วมกัน ที่มีแนวโน้มว่าจำเป็นต้องใช้มากขึ้นสำหรับสังคมซึ่งความ

ปลอดภัย สุขภาพ และความเป็นอยู่ที่ดีของสมาชิกแต่ละคนขึ้นอยู่กับ การตระหนักในความรับผิดชอบ
ของเพื่อนร่วมสังคม แต่มีปัญหาที่การกำหนดความรับผิดชอบในลักษณะเช่นนี้ขัดกันกับหลักความรับผิดชอบ
ทางอาญา

ในสภาพที่ว่่านี้ การกำหนดให้การกระทำความผิดที่ไม่รุนแรงถึงขนาดที่สมควรจะถูก
ประนามว่าเป็นความผิดอาญาให้เป็นความผิดอาญา แม้จะเป็นเพียงความผิดลหุโทษ จึงมีผลเป็น
การขัดต่อหลักการของการจำแนกประเภทความผิดในระบบกฎหมายไทย การนำเอาความผิดลหุ
โทษออกมาจากประมวลกฎหมายอาญา และกำหนดประเภทความผิดเสียใหม่ โดยแยกออกต่างหาก
จากความผิดอาญาให้เป็นความผิดที่มีเพียงโทษทางบริหาร จึงน่าจะเป็นทางออกที่เหมาะสมกับ
บริบทของระบบกฎหมายไทยในปัจจุบัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย